

УДК 342.9

Марина Юріївна КРЕПАКОВА,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5705-5027>

РОЗВИТОК КІНОЛОГІЧНИХ СЛУЖБ ОРГАНІВ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Враховуючи стан безпекової ситуації в державі та основні тенденції її розвитку, відповідно до Указу Президента України від 30 вересня 2019 року № 722 «Про цілі сталого розвитку України

на період до 2030 року» [1] та Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 471 [2], для Міністерства внутрішніх справ України визначено такі пріоритетні напрями діяльності: забезпечення публічної безпеки і порядку; надійна охорона державного кордону та зручний сервіс під час його перетинання; запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та оперативність їх ліквідації.

У сучасних умовах, що склалися у нашій державі, для виконання вказаних завдань залучаються інспектори-кінологи.

Так, у підрозділах поліції для забезпечення публічної безпеки і порядку використовуються (застосовуються) спеціально підготовлені службові собаки: розшукові - для розшуку за запаховими слідами осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, для проведення вибірки людини та речі, пошуку речових доказів і стріляних гільз, затримання втікаючої особи чи групи осіб; патрульно-розшукові - для патрулювання, використання під час забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, пошуку правопорушника по «гарячому» запаховому сліду, затримання втікаючої особи чи групи осіб, припинення нападу на кінолога чи інших осіб; спеціальні - для пошуку та виявлення вибухових речовин, вибухових пристроїв, вогнепальної зброї і набоїв, наркотичних засобів, закопаних (захованих) трупів; конвойні - для припинення втечі й затримання осіб, які втекли з-під варти; варткові - для охорони спеціальних установ і об'єктів поліції та об'єктів, що охороняються поліцією охорони [3].

У Державній прикордонній службі України для охорони державного кордону використовуються такі види службових собак: розшукові собаки прикордонної служби - службові собаки, підготовлені до використання в прикордонній службі (для охорони державного кордону поза пунктами пропуску) для пошуку й виявлення правопорушників та їх слідів, переслідування, затримання і конвоювання правопорушників; розшукові собаки прикордонного контролю - службові собаки, підготовлені до використання в пунктах пропуску (пунктах контролю, контрольних пунктах в'їзду-виїзду) (далі - пункти пропуску) через державний кордон для пошуку і виявлення правопорушників у транспортних засобах і вантажах, їх переслідування, затримання та конвоювання; спеціальні собаки - службові собаки, підготовлені для пошуку й виявлення наркотичних засобів та психотропних, вибухових речовин, стрілецької зброї і боєприпасів тощо; мінно-розшукові собаки - службові собаки, підготовлені для виявлення мін, вибухонебезпечних боєприпасів та інших вибухових пристроїв; варткові

собаки - службові собаки, підготовлені для охорони окремих ділянок кордону та об'єктів [4].

У Державній службі України з надзвичайних ситуацій для пошуку і рятування постраждалих у завалах зруйнованих будинків та споруд, у природному серидовищу, пошуку і виявлення на імовірно небезпечній (підтвердженій небезпечній) території точного місцезнаходження мін та інших вибухонебезпечних предметів використовуються: вартівні собаки - службові собаки, підготовлені для охорони окремих ділянок місцевості та об'єктів ДСНС; мінно-пошукові собаки - службові собаки, підготовлені за програмою мінно-пошукової підготовки і застосовуються для пошуку, виявлення мін, інших вибухонебезпечних предметів на об'єктах та територіях; пошуково-рятувальні собаки - службові собаки, підготовлені для пошуку та виявлення постраждалих унаслідок надзвичайних ситуацій або небезпечних подій [5].

У Національній гвардії України під час виконання службово-бойових завдань використовуються службові собаки: розшукові (під час: конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених; обшуку місцевості, житлових масивів та приміщень; вибору підозрюваних за запахом їх речей або слідів; охорони важливих державних об'єктів; розшуку (пошуку), затримання осіб, які скоїли злочин та здійснили втечу; охорони громадського порядку; засад для своєчасного виявлення і затримання злочинців, які наближаються; розшуку та затримання озброєних злочинців; пошуку та виявлення людини, речей, предметів та запахових слідів на місцевості); вартівні (для посилення варт з метою підвищення надійності охорони особливо важливих державних та інших об'єктів) [6].

Але на сьогодні кінологічні служби органів системи МВС потребують удосконалення нормативно-правової бази, що регулює їх діяльність. Однією з причин цього є неврегульованість питань підготовки та використання службових собак для пошуку наркотичних засобів, використання інспекторами-кінологами у службі власних собак, утримання відомчих собак після закінчення терміну їх використання.

28 грудня 2020 року Міністр внутрішніх справ України А. Б. Аваков підписав наказ МВС за № 920. [7] Цим наказом затверджено План основних заходів МВС України на 2021 рік. Метою плану є реалізація завдань і функцій Міністерства внутрішніх справ України, його подальшого розвитку, забезпечення належного спрямування і координації діяльності відповідних ЦОВВ, а також підвищення ефективності діяльності кінологічних служб органів системи МВС

Для досягнення поставленої мети в органах системи МВС, у частині, що стосується діяльності кінологічних служб упродовж 2021 року необхідно вирішити такі завдання: розроблення проекту наказу МВС «Про затвердження Порядку використання інспекторами-кінологами у службі власних собак, утримання відомчих собак після закінчення терміну їх використання»; забезпечити впровадження запахового імітатора метадону у діяльність кінологічних підрозділів для підготовки службових собак та ін.

Організація та виконання планів здійснюватиметься керівництвом відповідних органів системи МВС, які за результатами роботи здійснять аналіз виконання заходів плану.

Отже, на нашу думку, застосування інспекторів-кінологів зі службовими собаками під час забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони державного кордону, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та оперативність їх ліквідації є необхідною умовою виконання завдань, що стоять перед органами системи МВС. А закріплення на законодавчому рівні особливостей використання інспекторами-кінологами у службі власних собак, утримання відомчих собак після закінчення терміну їх використання сприятиме розбудові даного підрозділу, надасть можливість у повному об'ємі реалізовувати повноваження покладені на кінологічні служби.

Список бібліографічних посилань: 1. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>. (дата звернення: 07.10.2021). 2. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 471 «Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-zatverdzhennya-programi-diynalnosti-kabinetu-ministriv-t120620> (дата звернення: 07.10.2021). 3. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України : наказ МВС України від 01.11.2016 № 1145 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16#Text> (дата звернення: 07.10.2021). 4. Про затвердження Інструкції з організації кінологічного забезпечення в Державній прикордонній службі України : наказ МВС України від 26.03.2018 № 234 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0459-18#Text> (дата звернення: 07.10.2021). 5. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів ДСНС : наказ МВС України від 11.07.2018 № 597 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/->

show/z0896-18#Text (дата звернення: 07.10.2021). 6. Про затвердження Інструкції з організації службової кінології в Національній гвардії України : наказ МВС України від 05.08.2014 № 772 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1213-14#Text> (дата звернення: 07.10.2021). 7. Про затвердження Плану основних заходів Міністерства внутрішніх справ України на 2021 рік : наказ МВС України від 28.12.2020 № 920. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/-documents/normativno-pravovi-akti/nakaz-vid-28122020-920-pro-zatverdzennya-planu-osnovnix-zaxodiv-ministerstva-vnutrisnix-sprav-ukrayini-na-2021-rik> (дата звернення: 07.10.2021).